

HELSETILSYNET
tilsyn med sosial og helse

RUNDSKRIV

Utgitt av Statens helsetilsyn
Calmeyers gate 1
Pb. 8128 Dep, 0032 Oslo
Telefon 21 52 99 00
Telefaks 21 52 99 99
e-post: postmottak@helsetilsynet.no
internett: www.helsetilsynet.no

Rundskriv IK-1/2009
Saksnr. 2009/550
2. juni 2009

Informasjon til deg som har mistet din autorisasjon eller som frivillig har gitt avkall på den

Dette rundskrivet erstatter tidligere rundskriv IK-3/2001

Innledning

Dette rundskrivet inneholder viktig informasjon til deg som har mistet din autorisasjon som helsepersonell. Vi ber deg derfor lese denne informasjonen grundig.

Konsekvenser av at du ikke lenger har autorisasjon

Uten autorisasjon kan du ikke lenger

- bruke din tidligere yrkestittel, for eksempel lege, sykepleier m.m. Fortsatt bruk av din autorisasjonstittel er straffbart etter helsepersonelloven § 74
- være ansatt i en stilling som krever autorisasjon
- utføre oppgaver som krever autorisasjon
- gjennomføre studier som krever autorisasjon.

Dette gjelder fra det tidspunktet du mistet eller frivillig ga avkall på autorisasjonen din til du eventuelt har fått den tilbake.

Du kan søke Statens helsetilsyn om å få tilbake autorisasjonen din. Vilkåret for dette er at du kan dokumentere at du er skikket til utøve din virksomhet som eksempelvis lege, sykepleier etc.

Hensikten med dette rundskrivet er å orientere deg om hvilke krav Statens helsetilsyn setter til dokumentasjon av skikkethet. Det kan også stilles andre krav enn de som er beskrevet her. Rundskrivet er kun ment som en veiledning og er mest detaljert når det gjelder rusmiddelmisbruk, som er den vanligste årsaken til at helsepersonell mister sin autorisasjon.

Søknad om ny autorisasjon

Helsepersonell som har fått tilbakekalt, mistet eller som frivillig har gitt avkall på autorisasjonen sin, kan søke Statens helsetilsyn om ny autorisasjon eller om begrenset autorisasjon. Likeledes kan helsepersonell som har en begrenset autorisasjon, søke om ny autorisasjon uten begrensning. Helsepersonellet må da selv godtgjøre at det igjen er skikket til å utøve sitt yrke forsvarlig. Dette betyr at du ved søknad om ny autorisasjon må legge frem dokumentasjon på skikkethet, se krav til slik dokumentasjon side 4. Dette følger av helsepersonelloven § 62. En ny autorisasjon kan begrenses etter helsepersonelloven § 59, se for øvrig side 5.

Kravene til dokumentasjon av skikkethet vil variere, avhengig av hva som var bakgrunnen for tap eller frivillig avkall på autorisasjonen – og situasjonen for øvrig. Ved en eventuell søknad om ny autorisasjon vil Statens helsetilsyn gjøre en helhetsvurdering av om du igjen er skikket som helsepersonell på grunnlag av innsendt dokumentasjon. Dersom Statens helsetilsyn finner at den dokumentasjonen du har vedlagt søknaden, sannsynliggjør at du igjen er skikket, vil søknaden bli innvilget. I motsatt fall vil den bli avslått. Skikkethet vurderes ut fra hensynet til sikkerheten for pasienten, kvaliteten i helsetjenesten og tillit til helsepersonell og helsetjenesten. Avslag på søknad om ny eller begrenset autorisasjon kan du påklage til Statens helsepersonellnemnd.

Vi vil oppfordre deg til at du så fort som mulig setter deg inn i kravene til dokumentasjon av skikkethet som gjelder for deg, og iverksetter tiltak i tråd med dette.

Krav til dokumentasjon av skikkethet til deg som har mistet din autorisasjon på grunn av misbruk av rusmidler

Generelt

For å få ny autorisasjon må du dokumentere at du ikke lenger misbruker rusmidler, og at du har bearbeidet forholdet som utløste ditt rusmiddelmissbruk.

Eksempler på slik dokumentasjon vil være bekreftelse på at du har mottatt behandling for rusproblemet ditt og gjennomført rusmiddeltesting over tid i tråd med kravene i dette rundskrivet. Uttalelser fra eventuelle arbeidsgivere og bekreftelse på gjennomført utdanning kan også være aktuelt.

For å godtgjøre at du ikke lenger har et rusproblem, må du dokumentere rusfrihet over tid. Hvor lenge vil være avhengig av flere forhold som hvilke rusmidler du har misbrukt, misbrukets omfang og varighet m.m.

Helsepersonelloven § 62 inneholder ingen bestemmelse om hvor lenge helsepersonell må dokumentere rusfrihet, men vi krever vanligvis at de på søknadstidspunktet kan dokumentere sammenhengende rusfrihet i minimum to år. Dersom du har misbrukt rusmidler gjennom flere år, med gjentatte tilbakefall etter rehabilitering, må du sannsynligvis dokumentere vesentlig mer enn to års sammenhengende rusfrihet for å kunne sannsynliggjøre at du har kontroll over ditt tidligere rusmiddelproblem. Men dette vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Det samme gjelder ved frivillig avkall på autorisasjon som helsepersonell.

Som ledd i rehabiliteringen, og for å kunne dokumentere rusfrihet, bør du derfor ta kontakt med din fastlege eller annen behandler for å etablere et behandlingsopplegg. I tillegg til bearbeiding av eventuelle forhold som

utløste rusmiddelmissbruket, må rehabiliteringsopplegget inkludere rusmiddelanalyser utført i urin over en lengre periode, vanligvis minimum to år.

Statens helsetilsyn vil anbefale at rusmiddeltestingen ikke avbrytes selv om du søker om ny autorisasjon. Da vil du uten avbrudd kunne fortsette å dokumentere rusfrihet, dersom Statens helsetilsyn skulle avslå søknaden din.

Krav til rusmiddelanalyser

- Rusmiddelanalyser skal utføres 2-4 ganger per måned. Analysefrekvensen vil være avhengig av om innkallingen til urinprøvetakingen er uanmeldt eller planlagt. Ved planlagt innkalling må analysefrekvensen være minimum fire ganger per måned. Ved uanmeldt innkalling må den være minimum to ganger per måned og veksle mellom kortere og lengre perioder, slik at tidsintervallet mellom hver prøveinnkalling blir uforutsigbart. Krav til uanmeldt innkalling er at prøvetakingen må skje innen åtte timer etter innkalling.
- Rusmiddelanalyser for vanedannende legemidler og illegale stoffer skal utføres i urin. Analyse for alkohol bør fortrinnsvis utføres i blod, men kan også utføres i spytt eller ved utåndingsprøver.
- Prøvetaker skal ved observasjon av vannlatingen og måling av temperatur i urinprøven, eventuelt måling av spesifikk vekt og pH, forsikre seg om at prøvegiver ikke har manipulert med urinprøven.
- På rekvisisjonsskjema til rusmiddelanalyse må det bemerkes at eventuell positiv rusmiddelanalyse må bekreftes ved kromatografisk teknikk eller annen spesifikk metode.
- For å unngå fortynnet urinprøve bør prøvegiver hvis mulig, unngå å drikke mer enn 150 ml de siste to timene før prøvetaking. Rusmiddelanalyser i

fortynnet urinprøve kan gi falsk negativ reaksjon og godtas derfor ikke som dokumentasjon på rusfrihet.

- Hurtigtester godtas vanligvis ikke fordi de anses som lite pålitelige.

Det vises også til Helsedirektoratets rundskriv IS-13/2002 og IS-14/2002 om kvalitetskrav til rutiner ved rusmiddelanalyser.

For å sikre god dokumentasjon av rusfrihet ved en eventuell søknad om ny autorisasjon, anbefaler Statens helsetilsyn at du viser dette rundskrivet til din behandler/arbeidsgiver.

Dokumentasjon

Ved søknad om ny autorisasjon vil Statens helsetilsyn vanligvis kreve følgende dokumentasjon:

1. Kopi av din journal eller uttalelse fra din behandler, lege, psykolog eller andre behandlere med opplysninger om
  - innholdet i behandlingen du har fått
  - hvor omfattende behandlingen har vært, både i tid og antall konsultasjoner
  - hvilke legemidler i gruppe A og B som du eventuelt har fått forskrevet
  - du har misbrukt rusmidler i behandlingstiden.
2. Din terapeuts vurdering av
  - ditt forhold til rusmidler
  - om du nå mestrer stress og løser problemer uten bruk av rusmidler
  - om du er rehabilitert fra ditt rusmisbruk
  - fare for tilbakefall
  - din forståelse av ditt tidligere rusproblem.
3. Kopi av resultatene av alle rusmiddelanalysene som er utført, med bekreftelse fra prøvetaker om at

- urinprøvene er tatt i tråd med kravene til rusmiddelanalyser (se ovenfor)
- du har møtt til alle innkallinger til prøvetaking, og eventuelle årsaker til uteblivelse.

4. Bekreftelse på eventuelle arbeidsforhold du har hatt siden du mistet autorisasjonen din, med en
  - generell vurdering av hvordan du fungerer/fungerte i ditt arbeid
  - oversikt over fravær du har hatt i arbeidsperioden.
5. Vitnemål eller bekreftelse på eventuelt gjennomført utdanning.

Krav til dokumentasjon av skikkethet til deg som har mistet din autorisasjon på grunn av atferd uforenlig med yrkesutøvelsen

Tilbakekall av autorisasjon på grunn av atferd uforenlig med yrkesutøvelsen og brudd på kravet til tillit til helsepersonellet selv og til helsetjenesten, kan skyldes svært ulike forhold som tyveri (generelt, men oftest av legemidler), vold, pedofili, seksuell utnyttelse av pasienter og annen grenseoverskridende atferd m.m. Krav til dokumentasjon av skikkethet vil derfor variere med hvilke type atferd som ble vurdert som uforenlig med din yrkesutøvelse og et brudd på den allmenne tillit.

Generelt må dokumentasjonen som legges frem ved en søknad om ny autorisasjon, vise at du har bearbeidet hendelsen og eventuelle bakenforliggende årsaker til den konkrete handlingen, gjennom veiledning og/eller behandling. Det sentrale spørsmålet som Statens helsetilsyn må ta stilling til, vil være om du gjennom profesjonell behandling/veiledning, har fått ny innsikt som vil ha avgjørende betydning

for din yrkesutøvelse, gjennom mestring og kontroll over egne handlinger. Du må også dokumentere at du har fått innsikt i hvorfor den aktuelle handlingen var egnet til å svekke den allmenne tilliten til deg og til helsetjenesten for øvrig. Aktuell dokumentasjon kan eksempelvis være kopi av journal og uttalelser fra behandler og/eller arbeidsgiver m.m.

Ved tap av autorisasjonen på grunn av straffbare handlinger, vil vi ved vurdering av skikkethet også legge vekt på tiden som har gått både siden den straffbare handlingen fant sted og siden autorisasjonen ble tilbakekalt. Men tid alene er ikke tilstrekkelig som dokumentasjon på skikkethet. Du må i tillegg kunne sannsynliggjøre at du ikke igjen vil utøve atferd som er uforenlig med yrkesutøvelsen. Alvorligheten av den straffbare handlingen, og om det foreligger nye straffbare handlinger, vil også være aktuelle vurderingstema. Ved søknad om ny autorisasjon må du som hovedregel fremlegge politiattest. Helsepersonelloven § 20a krever at helsepersonell som skal yte helsehjelp til barn og eller personer med utviklingshemming, skal legge frem politiattest.

Dersom du er straffedømt, er hovedregelen at du må ha sonet ferdig dommen før du kan få ny autorisasjon. Svært grove kriminelle handlinger kan resultere i at du aldri vil få ny autorisasjon

Krav til dokumentasjon av skikkethet til deg som har mistet autorisasjonen på grunn av uforsvarlig virksomhet

Også tap av autorisasjonen på grunn av uforsvarlig virksomhet kan skyldes flere ulike forhold. Krav til dokumentasjon vil derfor variere. Generelt gjelder at du ved søknad om ny autorisasjon må vise at du har hevet din kompetanse på det aktuelle fagområdet. Metoder for kompetanseoppbygging kan eksempelvis

være videreutdanning, kurs, litteraturstudier, forskning, hospitering og supervisjon/veiledning av kompetente veiledere m.m. Kombinasjon av ulike metoder er ofte nødvendig, men dette vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Generelt om begrenset autorisasjon

Helsepersonell som har mistet autorisasjonen sin, kan søke Statens helsetilsyn om begrenset autorisasjon (helsepersonelloven § 62, jf. § 59). Statens helsetilsyn kan innvilge begrenset autorisasjon når helsepersonellet vurderes som skikket til å utøve en bestemt virksomhet på bestemte vilkår. Begrensningene i autorisasjonen skal sikre at helsepersonellet utfører forsvarlig virksomhet og bidra til tillit til helsepersonell og helsetjenesten. Statens helsetilsyn kan også gi begrenset autorisasjon dersom vi ved vurdering av en tilsynssak mot et helsepersonell, finner det nødvendig å begrense autorisasjonen, men ikke å tilbakekalle den.

En slik autorisasjon kan begrenses i tid, til visse funksjoner/behandlingsmåter, til en bestemt arbeidsgiver og stilling, og eventuelt på vilkår om rusmiddeltesting og supervisjon og veiledning fra kolleger eller andre.

Hvilke begrensninger og vilkår som vil være aktuelle, vil variere med hva som var bakgrunnen for at helsepersonellet mistet sin autorisasjon og med situasjonen for øvrig. Vanlige vilkår er at arbeidsgiver kjenner til bakgrunnen for tap av autorisasjonen, og forplikter seg til å rapportere jevnlig til Statens helsetilsyn om helsepersonellens virksomhet.

Statens helsetilsyn vil i de aller fleste tilfellene kreve at en begrenset autorisasjon knyttes til en underordnet stilling hos en bestemt arbeidsgiver. Helsepersonellet må selv skaffe seg tilbud om en slik stilling, og arbeidsgiver må bekrefte at de aksepterer

vilkårene som Statens helsetilsyn setter for en eventuell begrenset autorisasjon.

Ved vurdering av en søknad om begrenset autorisasjon vil Statens helsetilsyn gjøre en konkret helhetsvurdering på grunnlag av innsendt dokumentasjon etter både generelle kriterier og kriterier knyttet til bakgrunnen for tap av autorisasjonen. Krav til dokumentasjon vil i hovedsak være de samme som for søknad om å få tilbake autorisasjonen.

Kriterier for vurdering av begrenset autorisasjon

Generelle kriterier

Har helsepersonellet

- over tid vist vilje og evne til å korrigere forholdene som var bakgrunnen for at vedkommende mistet sin autorisasjon?
- fått behandling for eventuelle tilstander/forhold som ble tillagt betydning ved tilbakekall av autorisasjonen?
- fått et skriftlig tilbud om en konkret stilling?
- informert en eventuell fremtidig arbeidsgiver om bakgrunnen for tap av autorisasjonen, og forsikret seg om at de vil akseptere vilkårene som Statens helsetilsyn setter til en

begrenset autorisasjon, for eksempel om veiledning/supervisjon og rapportering til Statens helsetilsyn?

Spesielle kriterier etter tap av autorisasjon på grunn av rusmiddel-misbruk

Om helsepersonellet

- er i et rehabiliteringsopplegg, eksempelvis AKAN, som viser god progresjon
- kan dokumentere rusfrihet ved rusmiddelanalyser over tid, vanligvis minimum ½ år, men dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle og vil være avhengig av hvor lenge misbruket har vart og eventuelle tilbakefall
- har mottatt behandling for sitt rusmisbruk
- har utført sin virksomhet på en adekvat måte dersom vedkommende har vært i arbeid
- kan etablere et arbeidsforhold dersom vedkommende får begrenset autorisasjon, og at en eventuell arbeidsgiver er kjent med de forhold som var/er bakgrunnen for tilbakekall av autorisasjonen og skriftlig har akseptert vilkårene som berører dem.

Med hilsen

Geir Sverre Braut (etter fullmakt)
ass. direktør

Marit Nygaard
seniorrådgiver